
9.30 – zahájení semináře

9.40–10.00

Krajina Moravského krasu, nejen vápno a železo

Ondřej Merta

Oblast mezi Adamovem, Blanskem, Jedovnicemi a Křtinami je tradičně spojována zejména s raně středověkým a novověkým železářstvím, souvisejícím hornictvím a jako součást krasu i využitím vápence. Krajina, ceněná v současnosti především pro své přírodní hodnoty, však obsahuje stopy po mnoha dalších výrobních činnostech. Mezi ty patří uhlířství, těžba žáruvzdorných hlinek a písků, fosfátových hlín a kamene, produkce střešního prachu, mlynářství, keramická, ale i zbrojní výroba. Mezi relikty odkazující k uvedeným aktivitám patří i rybníky, vodní náhony a výrazná komunikační síť.

10.00–10.20

Ztracené doly Štolpichů

Ivan Rous

Na severním úbočí Jizerských hor, v Černém a Bílém Štolpichu se podařilo v závěru roku 2017 objevit několik desítek malých dolů, původně zaražených na cínovou, železnou a stříbrnou rudu. Mimo jediného byly pozůstatky dolování považovány za zničené. Některé relikty dolování navíc nebyly pravděpodobně až do současnosti postiženy jakýmkoliv zásahem člověka.

10.20–10.40

Doklady montánních aktivit v katastru obce Ruda

Martin Košťál

Zjištěné skutečnosti jsou předloženy formou předběžných výsledků průzkumu terénních reliktních, dokládající historickou těžbu v katastru obce Ruda u Velkého Meziříčí, která se na ni mnohými způsoby odkazuje. Jednoznačné archeologické prameny, dokládající hornickou činnost v této oblasti, doposud chyběly. Z tohoto důvodu byla uskutečněna prospekce krajiny s cílem vyhledat relikty související s montánní aktivitou.

10.40–11.00 – přestávka na občerstvení

11.00–11.20

Hornická želízka

Josef Večeřa

Mlátek a želízko jsou nejdůležitější pracovní nástroje, zvláště středověkého horníka, ale doposud jim bylo věnováno jen velmi málo pozornosti. Na souboru 188 želízek z 6 slezských lokalit byly charakterizovány základní části želízek (špice, střed, tělo) s upozorněním na detaily, které svědčí o způsobu výroby a použití želízek. U nejpočetnějšího souboru želízek ze tří částí Andělskohorského revíru pak byla provedena úvaha o okolnostech předcházejících současnému uložení želízek na povrchu.

11.20–11.40

Tehliarske pece z Prešova - polohy Pod Sosienkami

Marián Čurný – Michal Ontko – Marek Šútor – Jakub Tamaškovič

V súvislosti so stavbou diaľničného obchvatu Prešova realizuje od roku 2017 Archeologická agentúra s.r.o. predstihový archeologický výskum na jeho naplánovanej trase. Doklady osídlenia boli preskúmané na 12 novozistených lokalitách. K zaujímavému objavu došlo aj na polohe Pod Sosienkami na západnej hranici katastrálneho územia Prešova. V priebehu novembra 2017 tu bola preskúmaná dvojica tehliarskych pecí. Príspevok prináša informácie o priebehu výskumných prác, opis zachovaných konštrukcií pecí a údaje o spôsoboch a podmienkach



prevádzky pecí, ich sortimente a dobe funkčnosti. Preskúmané prešovské tehliarske pece sa hlásia k typu žiarových pecí s neuzatvorenými vypaľovacími komorami, ktorý je z európskeho prostredia známy od 12. storočia. Možno ich pravdepodobne identifikovať s tehelnou B. Hamborszkého a Ö. Frischa uvádzanej po roku 1906 v lokalite „Steinhübelova hura“, ktorá sa nachádza v bezprostrednom okolí preskúmaných pecí.

11.40–12.00

„Minulosť odtlačená v hline. Osem tisícročí keramiky na Šariši“

Marián Čurný

Informácia o aktuálnej rovnomennej výstave v Krajskom múzeu v Prešove otvorenej od konca januára 2018. Výstava je výstupom z odborného projektu podporeného Fondom na podporu umenia a zameraného na podrobné predstavenie histórie používania keramiky na Šariši, pri ktorom sa využívajú doterajšie poznatky z archeológie, histórie a etnografie a dopĺňajú sa o informácie z vlastných výskumov. Bádateľská pozornosť je v širšom meradle venovaná oblasti východného Slovenska, avšak so zameraním na oblasť Šariša, aby bolo možné bližšie charakterizovať miestny vývoj keramiky od počiatku jej používania v mladšej dobe kamennej až po záverečné obdobie produkcie, ktoré predstavujú súčasní keramikári z regiónu. Na seminári pri prezentácii prehľadu druhov, tvarov, dekórov a funkcií keramiky bude pozornosť venovaná špecifickej technickej keramike - retortám na praženie rumelky, ktoré sú dokladom získavania ortuti v regióne Slanských vrchov v neskorom stredoveku a rannom novoveku.

12.00–12.40 – **přestávka na občerstvení**

12.40–13.00

Chemické analýzy odpadu ze zaniklé sklářské hutě Richwald ve Velké Lesné na Slovensku

Martin Hložek – Mária Hudáková – Matúš Hudák

Sklárna Richwald byla postavena v roce 1644 jako „nová huť“. Pracovala na základě požadavků zeměpána s obdobiami, během kterých nebyla činná. Kdy sklárna přestala úplně fungovat, není prozatím známo. Archeologický výzkum zaniklé sklářské hutě Richwald v obci Velká Lesná realizovalo v roce 1963 Podtatranské muzeum v Popradu pod vedením Richarda M. Kovalčíka. Z výzkumu se zachovaly pouze nálezy, dokumentace terénních prací chybí. Mezi nálezy, které bezprostředně souvisí s činností sklářské hutě, patří drobný sklovitý odpad různého tvaru, úlomky skleněných výrobků a technická keramika. Nálezy jsou uloženy v Podtatranském muzeu v Popradě. Materiálové průzkumy souboru zlomků skleněných artefaktů, slitků skla a sklářských pánví ze zaniklé sklárny Richwald byly prováděny nedestruktivně pomocí rentgen-fluorescenční analýzy (XRF). Barvená skla a slitky byly analyzovány pomocí skenovacího elektronového mikroskopu s energiově-disperzním mikroanalýzátorem (SEM-EDX).

13.00–13.20

Přínos archeologie k poznání historického vývoje pivovaru v Kamenici nad Lipou

Petr Dufek – Petr Holub – Milan Starec

Panský pivovar v Kamenici nad Lipou vznikl patrně počátkem 17. století. Objekt pivovaru byl úzce spjat s objektem zámeckého mlýna. Stabilizované poměry vaření piva v panské režii byly narušeny až novými požadavky na pivovarskou výrobu ve druhé polovině 19. století, kdy proběhly v nedlouhém časovém odstupu dvě výrazné rekonstrukce objektu. V podobě ze závěru 60. let 19. století je objekt dochován dodnes a mimo studium archivních materiálů k poznání jeho vývoje napomohl výraznou měrou i provedení záchraný archeologický výzkum.

13.20–13.40

Techniky emailu v době laténské a římské

Martin Hložek

Email patří mezi výzdobné techniky, pomocí které se zušlechťoval a barevně zvýrazňoval povrch kovových artefaktů. Znalost emailu na našem území se spojuje s dobou laténskou, kdy se na našem území objevují první předměty zdobené touto technikou. Starší generace badatelů předpokládala znalost těchto technik na našem území, ale spolehlivě doložit přítomnost dílen se prozatím nepodařilo. Experimenty provedené při přípravě výstavy Umění emailu/Techniky smaltu v Technickém muzeu v Brně přinesly řadu zajímavých poznatků.

